

Міністерство культури та інформаційної політики України
*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 8
від «29» грудня 2021 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з театрального мистецтва початкового професійного спрямування,
клас драматичного театру**

**Київ
2021**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «ОСНОВИ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас драматичного театру. Київ, 2021. 21 с.

Укладачі: **Саган В. А.**, викладач циклової комісії акторської майстерності та режисури театральних заходів Одеського театрального-художнього коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, професор кафедри сценічного мистецтва Луганської державної академії культури і мистецтв (м. Київ), доцент, заслужений працівник культури України;

Дергач М. А., викладач театральних дисциплін, завідувача театральним відділенням Запорізької дитячої музичної школи № 1, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, професор Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії, доктор педагогічних наук, доцент;

Світлічна О. А., викладач театральних дисциплін, завідувача театральним відділенням Харківської дитячої школи мистецтв № 3, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Монзолевська В. О., викладач класу театрального мистецтва, завідувача хореографічно-театральним відділом Дитячої школи мистецтв Вороновицької селищної ради.

Рецензенти: **Копильчак О. А.**, викладач, голова циклової комісії театральних дисциплін, завідувача денним відділом Львівського фахового коледжу культури і мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Носова В. О., викладач театральних дисциплін, завідувача театральним відділенням Мистецької школи № 2 Краматорської міської ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, керівник Зразкового театрального колективу «ВікНо».

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Основи акторської майстерності**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас драматичного театру (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 р. № 562) містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів основам акторської майстерності, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі драматичного театру. Нормативний зміст навчання базується на практичних і теоретичних напрацюваннях театральної педагогіки, адаптованих для використання в роботі з дітьми.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Основи акторської майстерності**». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. Також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на формування в учнів базових навичок акторської майстерності, мотивацію подальшого самостійного навчання, творчого пошуку, формування позитивного ставлення до творчої діяльності та подальшого здобуття театральної освіти професійного спрямування в системі фахової передвищої освіти або на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти.

Освітній процес з навчальної дисципліни «**Основи акторської майстерності**» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *груповий урок*. Форми проведення занять викладач обирає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи мистецької школи, забезпечуючи досягнення учнями результатів навчання, конкретизованих у Типовій навчальній програмі з навчальної дисципліни «**Основи акторської майстерності**».

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання

та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить 70 год. на рік (2 год. на тиждень) протягом 5 років.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі загальну кількість навчальних годин рекомендовано розподіляти на розсуд викладача на: поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці; повторення/закріплення пройденого матеріалу; репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів; планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо).

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «Основи акторської майстерності» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів. Рекомендовано включати до програми твори українських поетів, письменників, драматургів або переклади українською мовою літературних творів іноземних авторів.

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми *поточного* та *підсумкового* контролю.

Поточний контроль здійснюється: під час навчальних занять (поурочний контроль); за підсумками кожного модуля (модульний контроль). Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, переглядів, заліків. Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі *комплексного контрольного заходу (публічного виступу)*, що включає результати навчання за типовою навчальною програмою:

перший рік навчання – індивідуальні етюди (замальовки) на пам'ять фізичних дій та на основі спостережень за живою та неживою природою;

другий рік навчання – навички сценічної взаємодії: парні та групові етюди на основі літературного матеріалу (байки (її моралі), вірша або невеликого оповідання);

третій рік навчання – робота над створенням образу: образ-символ, образ-алегорія, образ-метафора, образ-асоціація (етюдна робота з літературним матеріалом – байка, казка);

четвертий рік навчання – робота над образом на матеріалі сучасної підліткової драматургії;

п'ятий рік навчання – робота над випускною (одно-/багатоактною) виставою, клас-концертом, в яких поєднуються результати навчання за всіма освітніми компонентами відповідно до типової освітньої програми.

Наприкінці п'ятого (випускного) року навчання проводиться **підсумковий контроль за результатами опанування типової навчальної програми** у формі публічного виступу (вистави). Відповідно до вимог типової освітньої програми у випусковій виставі учні оцінюються за такими освітніми компонентами: «Основи акторської майстерності», «Сценічна практика», «Основи сценічного руху», «Основи сценічної мови».

Визначення рівня досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти передбачає оцінювання через виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання (*Додаток*).

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перший рік навчання. Завдання: розвиток природних індивідуальних здібностей учнів засобами акторського тренінгу з основних елементів внутрішньої техніки актора (увага, пам'ять, мислення, уява, фантазія, відчуття) у вправах/етюдах; формування навичок сценічної культури та поведінки.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Розвиток природних здібностей.</i> <i>Освоєння сценічного простору.</i> <i>Координація рухів</i>	1. Правила техніки безпеки. Сценічна етика. 2. Рухові здібності. Освоєння сценічного простору.	16	1. Знає та дотримується правил техніки безпеки на сценічному майданчику. Дотримується правил сценічної етики. 2. Самостійно виконує прості рухові вправи на рахунок та прості ритмічні вправи. Знає та виконує вправи на напруження та розслаблення окремих груп м'язів. Контролює процес напруги та розслаблення м'язів під час виконання творчого завдання. Виконує вправи на розвиток координації руху. Вільно орієнтується на

	3. Передавання характеру і настрою музичного/літературного твору.		сценічному майданчику під час виконання творчого завдання. Розуміє власну відповідальність за творчу роботу в колективі. 3. Рухається на сценічному майданчику під музику в різних темпах. Передає характер і настрої музичного/літературного твору у вільних пластичних імпровазіях.
Модуль 2. Елементи психофізики актора	1. Дія як основа психофізики актора. Природа, логіка та послідовність дії. 2. Увага. Види уваги. Три кола уваги. Переключення уваги. 3. Пам'ять. Види пам'яті. Пам'ять фізичних дій. 4. Уява та фантазія. Розвиток уяви (вміння «привласнювати» пластику тварин, птахів, рослин та предметів).	16	1. Розуміє та виконує елементарні логічні дії на запропоноване завдання. 2. Знає та пояснює поняття «увага», «зорова та слухова увага», «вільна і довільна увага», «три кола уваги» (мале, середнє, велике). Під час виконання творчого завдання концентрує увагу на заданому об'єкті та швидко переключає її. 3. Знає та розрізняє види пам'яті за характером психічної активності (зорова, слухова, рухова тощо). Виконує вправи на розвиток пам'яті фізичних дій з уявними предметами, точно передаючи форму, габарити та вагу уявного предмета. 4. Розуміє різницю між уявою і фантазією та використовує їх під час акторського тренінгу. Використовує власну уяву, створюючи образи живих істот за допомогою пластики під час виконання творчого завдання. Фантазує та створює різноманітні образи предметів та рослин на основі асоціацій за допомогою пластики.

<p>Модуль 3. <i>Гімнастика почуттів</i></p>	<p>1. Розвиток прояву емоцій.</p> <p>2. Сценічне відношення/ставлення.</p> <p>3. «Сценічна правда» та «сценічна віра» як елементи сценічної дії в тренінгу.</p> <p>4. Сценічна дія. Види сценічної дії. Запропоновані обставини та «магічне якби».</p>	<p>18</p>	<p>1. Проявляє емоції (зацікавленість, радість, страх, біль, відчай тощо) як результат логічної активної дії відповідно до заданої теми.</p> <p>2. Демонструє відношення/ставлення до умовних речей, подій відповідно до заданої теми. Змінює ставлення до одного й того ж предмета, людини, події тощо відповідно до творчого завдання.</p> <p>3. Розуміє та пояснює поняття «сценічна правда» та «сценічна віра». Демонструє вміння направляти думки і почуття на виконання завдання, створює безперервне «внутрішнє життя» відповідно до умов творчого завдання.</p> <p>4. Поєднує види сценічної дії (фізичну, психічну, мімічну) у вправах на логіку та дотримання послідовності сценічних дій. Використовує «магічне якби» під час виконання вправи на логіку лінії послідовних, виправданих психофізичних дій. Пов'язує всі елементи сценічної дії під час виконання комплексу вправ на запропоновані обставини.</p>
<p>Модуль 4. <i>Сценічний етюд як елемент акторського тренінгу</i></p>	<p>1. Органічне існування в сценічному етюді. Сценічне завдання.</p>	<p>20</p>	<p>1. Використовує отримані навички вміння «дивитися та бачити», «слухати та чути», «розуміти, відчувати та діяти» на сцені. Аналізує власні виправдані логічні дії під час виконання сценічного етюду. Утримує об'єкти і суб'єкти</p>

		уваги під час логічної, виправдано послідовної, безперервної дії в етюді. Визначає та виконує сценічне завдання у всіх видах етюдів (пластичні, музичні, на психофізичні дії).
Всього годин у навчальному році:		70

Підсумковий річний контроль може здійснюватися у двох формах:
 контрольний урок – тренінгова робота;
 практична робота – концерт з етюдів на основі спостережень за живою та неживою природою.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

дотримується правил техніки безпеки та культури поведінки в сценічному просторі;

органічно діє в сценічному просторі;

зберігає «робоче самопочуття» в умовах публічної самотності;

використовує уяву і фантазію під час створення образів рослин, предметів, живих та уявних істот за допомогою пластики та вірного психофізичного існування на сцені;

застосовує сценічну віру та пам'ять фізичних дій під час виконання вправ з уявними предметами;

утримує об'єкт уваги, логічно, виправдано послідовно, безперервно діє в етюді.

Другий рік навчання. Завдання: вдосконалення навичок використання елементів психофізичної дії (сценічна увага, уява та фантазія, сценічна свобода, правда та віра тощо) у вправах та етюдах; формування вільної безсловесної та словесної дії з партнером у запропонованих обставинах; оволодіння початковими навичками тримати дієве завдання протягом виконання вправ/етюдів на літературній основі.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 5. <i>Акторський тренінг як частина сценічної дії в умовах безсловесної дії</i>	1. Безсловесна дія в запропонованих обставинах.	18	1. Розуміє значення та виконує послідовну сценічну дію в запропонованих обставинах. Концентрує увагу відповідно до сценічних завдань під час виконання індивідуальних вправ та етюдів. Виконує дієве завдання: «дивиться та

	<p>2. Емоційна пам'ять. «Кінострічка бачення» у дії запропонованих обставин.</p>		<p>бачить», «слухає та чує», сприймає та оцінює об'єкт/суб'єкт, приймає рішення, діє, вільно фантазує в індивідуальних вправах та етюдах на безсловесну дію. Оцінює факти та змінює власне ставлення відповідно до зміни обставин. Демонструє початкове вміння імпровізувати.</p> <p>2. Розуміє значення емоційної пам'яті в роботі актора. Виконує вправи та етюди на «повторні відчуття» (зорові, слухові, нюхові), застосовуючи власні спогади. Через психофізичні дії демонструє навички безперервного «внутрішнього бачення» у вправах та етюдах.</p>
<p>Модуль 6. <i>Сценічне спілкування в безсловесній дії як елемент акторського тренінгу</i></p>	<p>1. Відчуття партнера. Елементи сценічної взаємодії з партнером.</p> <p>2. Сценічна подія як акторське завдання.</p> <p>3. Оцінка факту.</p> <p>4. Темпоритм як чинник зміни фактів/подій.</p> <p>5. Спілкування у безсловесній дії. виправдане мовчання. Внутрішній монолог.</p>	22	<p>1. Розуміє значення терміну «відчуття партнера». Виконує вправи/етюди, застосовуючи елементи сценічної взаємодії: орієнтацію, привернення уваги партнера, оцінку, динаміку та характер внутрішнього/зовнішнього пристосування до нього.</p> <p>2. Розуміє завдання в запропонованих обставинах події; демонструє логічні, виправдано послідовні безперервні дії в спілкуванні з партнером у вправах/етюдах.</p> <p>3. Оцінює та аналізує факти, події, дії партнера. Приймає рішення стосовно них та активно діє в запропонованих умовах вправ/етюдів.</p> <p>4. Демонструє зовнішні та внутрішні зміни темпоритму відповідно до зміни подій/фактів під час виконання вправ та етюдів.</p> <p>5. В умовах зон виправданого мовчання витримує короткі й довгі паузи, під час яких спостерігає, слухає, сприймає, оцінює, накопичує інформацію та готується</p>

	<p>6. Конфлікт. Пристосування в конфлікті. Народження слова, фрази.</p> <p>7. Імпровізація з партнером на задану тему в події (початковий етап).</p>		<p>до заперечення/боротьби. Створює внутрішній монолог в умовах виправданого мовчання.</p> <p>6. Діє в умовах конфлікту: оцінює його в події, демонструє ставлення та змінює малюнок дій, відношення/ставлення, завдання. Приймає рішення та використовує зовнішні й внутрішні пристосування (відповідні психофізичні дії) для розв'язання конфлікту. Використовує слова, фрази як реакції на умови конфлікту та способи його вирішення.</p> <p>7. Демонструє елементарні навички м'язової свободи, швидкість реакцій, гармонійність і пластичність рухів, координацію різних частин тіла, володіння центром тяжіння, самоконтролем у вправах/етюдах на безсловесну дію з партнером за подією. Змінює відпрацьовані зовнішні та внутрішні пристосування в спільній дії з партнером (спонтанність реакцій і дій, пластика тіла, міміка, пози тощо).</p>
<p>Модуль 7. Словесна взаємодія з партнером в етюдах на основі літературних творів</p>	<p>1. Аналіз внутрішнього життя персонажа літературного твору.</p> <p>2. Мовленнєва взаємодія.</p> <p>3. Підтекст як елемент внутрішньої дії та засіб активного впливу на партнера.</p>	30	<p>1. Під час виконання етюдів демонструє результати аналізу думок, почуттів, відношення/ставлення до героїв, подій, явищ персонажа літературного твору, використовуючи інтонації, тон, пластику, ритм, рух тощо.</p> <p>2. Володіє чіткою дикцією, поєднує словесну та фізичну дію під час виконання вправ/етюдів. Виконує текст, демонструючи «кінострічку бачення» як невід'ємний елемент уяви у словесній дії.</p> <p>3. Під час виконання вправ/етюдів ритмічно організовує мовлення; поєднує комплекс думок і почуттів, що містяться в тексті; розкриває підтекст за допомогою логічних</p>

	<p>4. Темп, ритм, тон як необхідні умови сценічної правди дії.</p> <p>5. Тілесна та словесна імпровізація за темою літературного матеріалу.</p> <p>6. Репетиційна робота над роллю в етюдах на літературній основі (інсценізація віршів, байок, невеликих оповідань).</p>	<p>та психологічних пауз. Використовує вправи на рольову поведінку в запропонованих обставинах під час словесної взаємодії з партнером, використовуючи «кінострічку бачення».</p> <p>4. Чує, виконує та утримує вірно встановлений темп, ритм, тон у психофізичних та мовленнєвих діях у запропонованих обставинах вправ/етюдів на словесну взаємодію.</p> <p>5. Сприймає нові обставини, емоційно реагує на їхню зміну і логічно діє, використовуючи зовнішні та внутрішні пристосуваннями для виконання поставленого завдання. Зосереджує увагу на об'єкті дії та з органічною правдою виконує завдання.</p> <p>6. Вибудовує та утримує безперервну лінію дії (логіку вчинків), виконуючи завдання. Чітко діє в запропонованих обставинах етюду на літературній основі. Створює і фіксує мізансцени. Утримує темпоритм етюду, ролі. Використовує початкові навички пластичної та мовленнєвої виразності в ролі.</p>
Всього годин у навчальному році:		70

Підсумковий річний контроль може здійснюватися у формі: парних та групових етюдів на літературній основі (*вірш, байка (її мораль) або невелике оповідання*) на розвиток навичок сценічного спілкування.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

- володіє навичками психофізичного тренінгу;
- діє в умовах творчого завдання, тримає увагу та настрої відповідно до запропонованих обставин;
- демонструє навички сценічного відношення/ставлення (ставиться до умовних речей, подій, стосунків як до реальних), направляє власні думки, почуття на виконання завдання та взаємодію з партнером;
- поєднує в етюді елементи безсловесної та словесної дії;

демонструє навички словесної дії, сприймає словесну і безсловесну дію;
вміє впливати на партнера відповідно до творчого завдання;
тримає необхідне дієве завдання під час виконання етюдів на основі літературного матеріалу.

Третій рік навчання. Завдання: пошук і створення характеру казкового персонажа, його пластичної виразності та поведінки; оволодіння навичками активного сценічного «життя» персонажа в умовах художньої вигадки; набуття початкових навичок сценічної імпровізації.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 8. <i>Аналіз сценічного художнього образу в байці/казці</i>	1. Особливості байки/казки, різновиди казки. Поняття художнього образу в байці/казці. Види художніх образів. 2. Дієвий аналіз уривку літературного твору (байка, казка). 3. Дієвий аналіз ролі.	12	1. Визначає та пояснює особливості, різновиди байки/казки. Характеризує види образів у байці/казці (образ-символ, образ-алегорія, образ метафора, образ-асоціація). 2. Розуміє та пояснює значення «дієвий аналіз». Поділяє казку на епізоди за основними подіями. Визначає завдання епізоду. Аналізує твір: композиційну побудову, головні події та завдання, фабулу і сюжет, основний конфлікт. 3. Визначає логіку та послідовність дій героїв байки/казки, ланцюг подій, завдання та конфлікт персонажа. Підбирає дії свого персонажа відповідно до подій та виконує їх в логічній послідовності.
Модуль 9. <i>Втілення сценічного образу персонажа байки/казки</i>	1. Сценічний художній образ у байці/казці та особливості його створення.	58	1. Уявляє, фантазує, копіює та імітує характерні риси тварин і казкових персонажів в етюдах ролі. Демонструє пластичну виразність казкового образу: ритм, рух, ходу, характер жестів, особливості пози. Використовує мовленнєву характерність казкового образу:

	<p>2. Характер і характерність казкового образу.</p> <p>3. Імпровізація під час створення художнього образу байки/казки.</p> <p>4. Репетиційний період. Показ творчих робіт (концерт, казкова вистава).</p>	<p>тембр, інтонації, мелодіку, ритм, темп, тон, характерні риси вимови, акценти.</p> <p>2. Розуміє та пояснює відмінності понять «характер» і «характерність». Під час створення казкового образу у вправах/етюдах використовує засоби відтворення манер поведінки персонажа (пластика, хода, манери тощо) відповідно до ролі. Демонструє виразність перевтілення на контрасті зовнішності та характеру персонажа, використовуючи власні життєві спостереження.</p> <p>3. Демонструє зовнішній і внутрішній малюнки характеру і характерності ролі. Вільно володіє пластикою тіла, мовленням під час виконання акторського завдання в епізоді ролі/події. Створює і утримує логічно побудовані мізансцени як результат розв'язання конфлікту і виконання завдання.</p> <p>4. Володіє психофізичним життям ролі: будує безперервну лінію дій протягом вистави. Безперервно, логічно та послідовно діє протягом вистави, тримає загальний темпоритм та атмосферу ролі/вистави. Змінює власну поведінку відповідно до зміни темпоритму та атмосфери у виставі.</p>
Всього годин у навчальному році:		70

Підсумковий річний контроль може здійснюватися формі: створення образу казкового персонажа (етюдна робота над літературним матеріалом – байкою, казкою).

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

створює характер казкового персонажа за допомогою його характерних рис у пластиці, ході, мовленні тощо;

зосереджує увагу на заданому об'єкті, володіє навичками активного «життя» персонажа (вміє «бачити», «чути», «думати» в трьох колах уваги);

створює логічну та послідовну лінію психофізичних дій згідно із запропонованими обставинами;

тримає темпоритм ролі та демонструє навички сценічного виправдання, використовуючи зовнішні та внутрішні пристосування;

за необхідності імпровізує в межах образу казкового персонажа.

Четвертий рік навчання. Завдання: створення художнього образу персонажа на матеріалі уривку з підліткової драматургії (використання початкових навичок створення характеру персонажа, оволодіння логікою його дії, вміння «тримати» необхідне дієве завдання); оволодіння елементарними прийомами взаємодії з партнером (розуміння природи конфлікту та оцінка нескладної сценічної події, органічне народження слова, психологічний взаємний вплив); набуття навичок імпровізації в межах сценічного завдання.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 10. <i>Початковий етап роботи над роллю (уривком з підліткової драматургії)</i>	1. Удосконалення навичок акторського тренінгу в етапах роботи над роллю. 2. Аналіз уривку драматичного твору. 3. Робота над текстом ролі.	12	1. Виконує комплекс акторського тренінгу, використовуючи навички, набуті у попередні роки навчання, у більш складних, творчих завданнях щодо ролі. 2. Здійснює ідейно-тематичний аналіз уривку з п'єси (тема, ідея, конфлікт, жанр) та дієвий аналіз ролі (подія, завдання, надзавдання, наскрізна дія, «зерно» ролі). 3. Аналізує текст, підтекст ролі (паузи, наголошені слова, темпоритм, тон тощо), буде внутрішній монолог, змінює риторику персонажа відповідно до змін подій.
Модуль 11. <i>Створення художнього образу персонажа</i>	1. Пошук мізансцен в етюдній роботі з партнером за подіями уривку з драматичного твору.	58	1. Будує конфліктну ситуацію в етюдній формі, вирішуючи завдання; логічно взаємодіє, створюючи і фіксує мізансцени; розв'язує конфліктну ситуацію в події.

	<p>2. Робота над образом в епізодах уривку з підліткової драматургії.</p> <p>3. Психологічні особливості характеру та їхні прояви в характерності ролі. Темпоритм та атмосфера ролі.</p> <p>4. Робота над образом у сценічному просторі. Показ вистави.</p>	<p>Імпровізує в межах ролі.</p> <p>2. Виконує завдання ролі в епізодах та подіях, використовуючи засоби їхнього втілення. Відчуває сценічний ритм як засіб внутрішнього життя образу. За допомогою внутрішнього «магічного якби» виправдовує логіку дії образу від себе (тут – сьогодні – зараз).</p> <p>3. Визначає мотиви персонажа та діє відповідно до них. Використовує результати життєвого досвіду та спостережень під час виконання зовнішніх та внутрішніх пристосувань у взаємодії з партнером в уривку з підліткової драматургії. Демонструє характерні риси та характерні особливості образу відповідно до жанрової специфіки уривку, темпоритму та атмосфери ролі. Дотримується головного принципу перевтілення актора в образ – «стати іншим, залишаючись собою». Імпровізує під час відтворення характерності ролі.</p> <p>4. Утримує жанрові особливості вистави. Відтворює «емоційне життя» ролі як необхідну умову існування образу у виставі (уривку). Фіксує і дотримується під час прогонних репетицій визначених: малюнку, темпоритму, атмосфери ролі. Існує в логіці дій персонажа, в партнерському ансамблі протягом вистави.</p>
Всього годин у навчальному році:	70	

Підсумковий річний контроль може здійснюватися у формі: практичної роботи над роллю на матеріалі підліткової драматургії (уривок) на розвиток акторських навичок.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

діє згідно з умовами завдання та надзавдання ролі;

створює підтекст, внутрішній монолог, дотримуючись логіки дій персонажа в запропонованих обставинах;

відтворює пластичний малюнок ролі, внутрішню та зовнішню характерність персонажа;

використовує зовнішні та внутрішні пристосування в сценічному спілкуванні з партнером;

фіксує логічно знайдені мізансцени;

демонструє навички імпровізації в межах сценічного завдання ролі.

П'ятий рік навчання. Завдання: поєднання та використання засобів акторської виразності (мовленнєвих, вокальних, пластичних) з метою визначення характерності ролі; оволодіння логікою дій персонажа протягом вистави, виявлення в ролі жанрової специфіки вистави; формування навичок існування в обставинах ролі протягом вистави.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 12. <i>Ознайомлення з драматичним матеріалом і роллю під час підготовки випускної вистави</i>	1. Загальний аналіз драматичного матеріалу. 2. Загальний аналіз ролі.	8	1. Знає будову п'єси; визначає її тему, ідею, жанр, конфлікт, основні події. 2. Визначає зміст і значення ролі у виставі, аналізує запропоновані обставини, вчинки героя та його відносини з іншими персонажами, конфлікт і трансформацію ролі. Визначає надзавдання, наскрізну дію і «зерно» ролі, дію/протидію. Розробляє біографію персонажа, дотримуючись жанрової специфіки п'єси. Вибудовує лінію поведінки героя, елементи його внутрішнього життя, визначає мотивацію, логіку та послідовність дій.
Модуль 13. <i>Робота над образом</i>	1. Етюдна робота над образом.	27	1. Виконує етюди на позасценічне життя персонажа, події з твору. Дотримується логіки дій

<p><i>у випускній виставі</i></p>	<p>2. Мовленнєва характеристика образу.</p> <p>3. Зовнішня виразність образу.</p> <p>4. Дія з партнером у запропонованих обставинах п'єси.</p>		<p>у запропонованих обставинах п'єси, використовуючи опановані елементи сценічної дії. Демонструє результати життєвих спостережень під час етюдної роботи над створенням характеру і характерності персонажа.</p> <p>2. Демонструє характерні особливості голосу, манеру вимови, лексику героя. Створює підтекст і внутрішній монолог. Демонструє логічне поєднання психофізики та мовлення в діях образу під час виконання творчого завдання.</p> <p>3. Демонструє особливості пластики образу: хода, ритм рухів, темпоритм образу в дії, пози, жести, характер жестів, мімічна виразність.</p> <p>4. У діалозі з партнером створює ланцюжок дій, виконуючи завдання події, епізоду, ролі. Використовує внутрішнє та зовнішнє пристосування в розв'язанні конфлікту (дія/протидія). Змінює темпоритм ролі відповідно до розвитку подій. Самостійно створює мізансцени, виправдовує власні дії відповідно до малюнку мізансцен в епізоді. Створює та утримує сценічну атмосферу під час взаємодії з партнером. Змінює поведінку відповідно до зміни атмосфери в епізодах. Будує діалог з партнером, імпровізує під час дії, виконуючи завдання ролі.</p>
<p>Модуль 14. Створення ролі у випускній виставі</p>	<p>1. Поєднання епізодів у виставу.</p>	<p>35</p>	<p>1. Демонструє психофізичне життя ролі, сценічну виразність під час виконання надзавдання, наскрізну дію та завдання ролі й вистави в межах зафіксованих мізансцен. Дотримується загального темпоритму вистави та темпоритму ролі. Створює і утримує атмосферу та жанрову особливість вистави. Демонструє поєднання мовленнєвих, вокальних, хореографічних,</p>

			пластичних засобів акторської виразності у виконанні ролі. Використовує костюми, реквізити та декорації відповідно до образу персонажа та змісту драматичного твору. Вільно діє в сценічному просторі.
Всього годин у навчальному році:			70

Підсумковий річний контроль може здійснюватися у формі: завершеної вистави, клас-концерту, у яких поєднуються результати навчання за всіма освітніми компонентами відповідно до типової освітньої програми.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень/учениця:

демонструє усвідомлене, цілеспрямоване, продуктивне фізичне існування у сценічному просторі;

виконує режисерські завдання за мізансценами;

застосовує мовленнєві, вокальні, пластичні засоби власної виразності;

дотримується жанрової специфіки сценічного твору.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азы актерского мастерства / сост. Е. Р. Ганелин. Санкт-Петербург : Речь, 2002. 240 с.
2. Акторська майстерність : навч.-метод. посіб. / упоряд. Л. М. Довгань. Одеса : Журнал «Аудиторія», 2006. 39 с.
3. Алянский Ю. Л. Азбука театра. Москва : Современник, 1998. 159 с.
4. Барнич М. М. Психотехніка актора. Майстер-клас : монографія. Київ: Пінзель, 2018. 200 с.
5. Барнич М. М. Майстерність актора : Техніка «обману» : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2016. 304 с.
6. Біль Р. І. Виховання акторської харизми : метод. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2013. 232 с.
7. Гринер В. А. Ритм в искусстве актёра. Москва : Просвещение, 1966. 172 с.
8. Гиппиус С. А. Тренинг развития креативности. Гимнастика чувств. Санкт-Петербург : Речь, 2001. 224 с.
9. Грачева Л. В. Актерский тренинг: теория и практика. Санкт-Петербург : Речь, 2003. 168 с.
10. Зюков Б. На уроках К. П. Хохлова по актерскому мастерству. Київ : Мистецтво, 1967. 356 с.
11. Ершов П. М. Технология актерского искусства. Москва : ТОО «ГОРБУНОК», 2002. 287 с.

12. Захава Б. Мастерство актера и режиссера. Москва : РАТИ – ГИТИС, 2008. 432 с.
13. Кипнис М. Ш. Актёрский тренинг. Более 100 игр, упражнений и этюдов, которые помогут вам стать первоклассным актёром. Москва : АСТ : АСТ Москва ; Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2008. 249 с.
14. Клименко В. В., Буток В. Д. Ваш вихід, панове або Акторська майстерність для початківців. Київ : Таксон, 2002. 236 с.
15. Кнебель М. О. О действенном анализе пьесы и роли. Москва : Искусство, 1982. 119 с.
16. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. О действенном анализе пьесы и роли. Москва : ГИТИС, 2005. 576 с.
17. Кнебель М. О. Слово в творчестве актёра. Москва : ГИТИС, 2009. 160 с.
18. Колчеев Ю. В., Колчеева Н. М. Театрализованные игры в школе. Москва : Школьная пресса, 2000. 96 с.
19. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас : репетиції майбутнього. Київ : Либідь, 2007. 336 с.
20. Корогодский З. Я. Репетиции... репетиции... репетиции... Москва : Советская Россия, 1978. 128 с.
21. Кристи Г. Воспитание актера школы Станиславского. Москва : Искусство, 1978. 164 с.
22. Максименко Г. Творча особистість та психофізичний апарат. URL: <https://bit.ly/322F1G1> (дата звернення: 14.12.21).
23. Мар'яненко І. О. Сцена, актори, ролі. Київ : Мистецтво, 1964. 290 с.
24. Мерлин Б. Актерское мастерство. Теория и практика. Харьков : Гуманитарный центр, 2017. 256 с.
25. Немирович-Данченко В. И. О творчестве актера : Хрестоматия. Москва : Искусство, 1984. 623 с.
26. Пави П. Словник театру. Москва : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 640 с.
27. Петров В. А. Нулевой класс актёра. Москва : Советская Россия, 1985. 80 с.
28. Пиз А. Язык телодвижений. Нижний Новгород : Ай Кью, 1992. 272 с.
29. Ремез О. Я. Мизансцена – язык режиссера. Москва : Искусство, 1975. 201 с.
30. Родари Д. Грамматика фантазии. Введение в искусство придумывания историй. Москва : Прогресс, 1990. 192 с.
31. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтва. Луганськ : Вид-во ЛДІКМ, 2011. 184 с.
32. Сарабьян Э. Актерский тренинг по системе Георгия Товстоногова. Москва : АСТ; Владимир : ВКТ, 2010. 320 с.
33. Симонов П. Темперамент. Характер. Личность. Москва : Искусство, 1984. 161 с.

34. Станиславский К. С. Работа над собой в творческом процессе переживания. Дневник ученика. Санкт-Петербург. : Прайм-Еврознак, 2009. 478 с.
35. Станиславский К. С. Работа над собой в творческом процессе воплощения. Москва : АСТ : Полиграфиздат; Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2010. 448 с.
36. Станиславский К. С. Этика. Москва : ГИТИС, 2012. 48 с.
37. Стромов Ю. Путь актёра к творческому перевоплощению. Москва : Просвещение, 1975. 80 с.
38. Театр, где играют дети : Учеб.-метод. пособие для руководителей детских театральных коллективов / под ред. А. Б. Никитиной. Москва : Гуманит. изд. центр Владос, 2001. 288 с.
39. Топорков В. Про техніку актора. Київ : Держ. вид-во образотв. м-ва і муз. літератури УРСР, 1961. 106 с.
40. Цукасова Л. В. Театральная педагогика : принципы, заповеди, советы. Москва : Кн. дом «Либроком», 2009. 191 с.
41. Чаббак И. Мастерство актёра : Техника Чаббак. Москва : Эксмо, 2013. 416 с.
42. Чайковський Д. С. Режисерський задум вистави. Допоміжні матеріали для вивчення однієї з основних проблем режисерської творчості : навч. посіб. Ужгород : Ліра, 2002. 98 с.
43. Черкасов Р. О. Художнє слово на сцені. Київ : Вища школа, 1980. 328 с.
44. Чехов М. А. О технике актёра. Москва : АСТ, 2003. 288 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1 – 3	Під час виконання завдання робить помилки і не помічає їх. У творчому процесі майже не використовує навички акторської техніки, передбачені певним роком навчання, що порушує органічне сценічне існування. На сценічному майданчику працює мляво, без азарту, виявляє ознаки страху публічного виступу.
Середній	4 – 6	Під час виконання завдання робить помилки, але намагається їх виправити. У творчому процесі демонструє досить слабкі навички акторської техніки, передбачені певним роком навчання, що незначним чином порушує органічне сценічне існування. У роботі проявляє незначну і нестійку впевненість, нестійке бажання перебувати на сценічному майданчику.
Достатній	7 – 9	Виконує завдання з незначними похибками, які в цілому не зменшують загальне позитивне враження від роботи. У творчому процесі використовує навички акторської техніки, передбачені певним роком навчання, які формуються, але не порушують органічне існування учня на сценічному майданчику. В індивідуальній та спільній роботі з партнером проявляє виразність, впевненість, азарт, за потреби може імпровізувати.
Високий	10 – 12	Всі завдання виконує в повному обсязі, у спільному творчому процесі демонструє стійкі навички акторської техніки, які передбачені певним роком навчання. Проявляє оригінальність, виразність, працює сміливо і з азартом, як самостійно, так і в творчому ансамблі з партнерами. За потреби впевнено імпровізує.